

спадкування усиновленого та усиновлювача, а також їх нащадків і родичі до родичів за походженням; надання спадкових прав жінкам та інше. Ці та інші приклади впливу звичаєвого права на норми сучасного спадкового права України свідчать про належність українського права до кращих зразків європейської правової культури. Наведені приклади підтверджують, що звичаї у спадковому праві України реально існують і впливають на формування та реалізацію позитивних норм права. Це свідчить про неприпустимість ігнорування і необхідність врахування правового звичаю як джерела сучасного матеріального і процесуального права України.

Право на спадщину є одним із основних цивільних прав фізичної особи. У зв'язку з цим пропонуємо внести зміни у Конституцію України та привести її норми у відповідність до практики європейської спільноти, а саме, право на спадщину необхідно закріпити в ч. 5 ст. 41 Конституції України: "Право на успадкування гарантується". Також пропонуємо у перспективі доповнити п. 1 ст. 7 "Звичай" Цивільного кодексу України, включивши до переліку правових звичаїв спадковий звичай.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – С. 356.
2. Грубінко А.В. Історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник / Грубінко А.В. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. – 656с.
3. Гримич М.В. Інститут власності у звичаєво-правовій культурі українців ХІХ – початку ХХ століття / Гримич М.В. – К.: Арістей, 2004. – 588 с.
4. Мацькевич М. Історична пам'ять народу та сучасне українське державотворення / М. Мацькевич // Юридична Україна. – 2009. – №1. – С. 4-8.
5. Панасюк О.Т. Звичаєве регулювання трудових відносин / О.Т. Панасюк // Вісник КНУ: Юридичні науки. – 2004. – № 60-62. – С. 62-63.

Копча С.

*студентка ІV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент кафедри теорії
та історії держави і права ТНЕУ*

Баран А. В.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Сфера вищої освіти загалом та юридичної, зокрема, традиційно представляє собою поле для нескінчених обговорень, дискусій, досліджень, які здійснюються представниками державних органів, наукових кіл, вищих юридичних закладів, юридичної практики, правоохоронних органів тощо. Попри багаторічні, починаючи з початку 90-х років минулого століття, прагнення до реформування системи вищої юридичної освіти, не усі завдання вирішені, залишається низка

проблем, яка потребує «перевантаження» цієї сфери, нових концептуальних підходів до її удосконалення з огляду на потреби сьогодення.

З огляду на трансформацію сучасного етапу розвитку нашого суспільства вища юридична освіта опинилась, поряд з традиційними вимогами та завданнями, перед новими викликами та потребами, зокрема, підготовка фахівця-юриста нового покоління, здатного ефективно застосовувати отримані знання, впливати на розвиток громадянського суспільства і ринкової економіки та бути конкурентоспроможним на престижних міжнародних ринках праці.

Перш за все, підготовка такого фахівця невід'ємно зв'язана із забезпеченням якості освіти, яка визначається як «рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти» [1, с. 1]. Саме конкурентоспроможній вищій навчальній заклад має забезпечити підготовку такого фахівця. У свою чергу, конкурентоспроможність вищого навчального закладу визначається якістю освітніх послуг, які він надає, і це, зокрема, є додатковим показником еволюціонування будь-якого суспільства. Прагнення до досягнення якості освітніх послуг має стати пріоритетним напрямком в сфері вищої юридичної освіти та потребує виконання певних завдань.

Незважаючи на те, що частково заходи задля виконання сформульованих завдань було запроваджено, впродовж усього періоду існування незалежної України в секторі вищої юридичної освіти накопичувалися численні проблеми системного характеру, основними з яких є занепад матеріально-технічної бази, низька заробітна плата наукових та педагогічних працівників, зниження соціального статусу працівників освіти; неефективна, надміру централізована та застаріла система управління і фінансування, дедалі більша нерівність у доступі до якісної освіти, надмірна комерціалізація освітніх послуг, корупція та зниження якості освіти тощо.

Розглянемо деякі із зазначених та інших проблем. По-перше, це відсутність системи рівного доступу до вищої юридичної освіти в Україні, що суперечить однієї з умов міжнародних зобов'язань, взятих на себе Україною шляхом приєднання до Лісабонської конвенції «Про визнання кваліфікації з вищої освіти в європейському регіоні», 1997 р.). Як вважають спеціалісти, тестова методика, запроваджена системою зовнішнього незалежного оцінювання, яка направлена на виявлення знань абітурієнтів, повинна бути змінена на методику перевірки комунікативних та інших здібностей абітурієнтів [2, с. 4].

Друга проблема полягає в тому, що сучасна система юридичної освіти не відповідає реальним потребам суспільства. Досі не затверджено і не впроваджено нові стандарти вищої юридичної освіти. З цього приводу у суспільстві тривають чисельні дискусії щодо змісту галузевого стандарту вищої освіти в той час, коли стандарт є основою нормативної бази функціонування системи вищої освіти, який визначає зміст вищої освіти як систему знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, технологій тощо, та має «використовуватися для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів (наукових установ)» [1, с. 10].

Усвідомлюючи цю проблему, Міністерство науки та освіти України наразі планує під своїм керівництвом створити відповідні робочі групи (у складі представників академічної спільноти, ректорів вузів, усіх зацікавлених сторін), які спільно працюватимуть над напрацюванням нових державних стандартів освіти з оновленим переліком компетенцій, якими повинні володіти випускники вищих навчальних закладів України згідно з новим проєвропейським законом про вищу освіту.

Важливим показником якості освітнього процесу також є його постійна модернізація шляхом впровадження нових якісних елементів, наприклад, використання комп'ютерної техніки, електронних освітніх ресурсів, що є відображенням взаємозв'язку сфери вищої освіти та досягнень інших сфер з метою реалізації та урахування усебічних потреб суспільства. У зв'язку з цим в останній час у науковому та практичному осередку почала використовуватись категорія «дистанційна освіта», не тільки в розумінні заочної форми навчання, як це визначено у Законі України про вищу освіту (ст. 49), а у більш широкому – «дистанційні освітні технології». Уперше ідею про необхідність розвитку способу організації навчання з використанням електронних ресурсів як важливого елементу міжнародної співпраці у сфері вищої освіти було сформульовано в аналітичних докладах Інституту ЮНЕСКО по інформаційних технологіях у освіти 1997 та 2000 років [3].

Враховуючи за необхідне звернути увагу ще на один з найважливіших показників якості та завдань вищої юридичної освіти, з огляду на сучасні тенденції у сфері освітньої діяльності, – використання можливостей іноземних мов у освітньому процесі. На мою думку, було б дуже корисним та ефективним проведення поза аудиторних, орієнтованих на практику, професійних заходів, наприклад, ділових та рольових ігор, симуляції, навчально-судових процесів, а також інших видів інтерактивних форм навчання англійською мовою. Але, як здається, для багатьох вищих навчальних закладів України досі ще не є можливим систематичне втілення цієї можливості з огляду на певні фактори об'єктивного та суб'єктивного характеру. «Іноземна мова» входить до переліку навчальних дисциплін циклу гуманітарних та соціально-економічних дисциплін юридичних вузів та факультетів та складає близько 250-300 академічних годин загальної трудомісткості протягом двох років навчання. Вочевидь, це навчальне навантаження не є достатнім для забезпечення повноцінного розвитку компетенції студентів в галузі іноземної мови, а саме спроба організувати навчальний процес з застосуванням англійської мови (частково) сприяла б формуванню навичок у студентів ознайомлення та обробки правових текстів, вивчення зарубіжного та міжнародного законодавства, матеріалів судової та арбітражної практики, правил тлумачення правових норм та ін. Це, поряд з іншим, сприяє формуванню й «іномовної» компетенції майбутнього юриста-практика.

Знання англійської чи іншої іноземної мови додатково відкриває для них необмежені можливості для ознайомлення з новітніми науковими дослідженнями в тій чи іншій галузі права.

Таким чином, для суттєвого поліпшення юридичної освіти в умовах адаптації законодавства України до міжнародних та європейських стандартів необхідно:

- завершити розробку і впровадження Державних стандартів вищої освіти з одночасним впровадженням системи державного контролю за рівнем фахової підготовки юристів;

Міністерству Юстиції України:

- розробити і затвердити перелік посад, які можуть займати випускники вищих навчальних закладів з юридичною освітою відповідно до освітньо-кваліфікаційних рівнів;

Міністерству освіти та науки:

- розробити програму розвитку зв'язків в юридичній освіті, спрямовану на інтеграцію юридичної освіти в світовий освітянський простір;

- переглянути навчальні програми для юридичних спеціальностей з метою їх орієнтування на формування професійної культури, зокрема і таких важливих аспектів, як моральної, психологічної та педагогічної культури, вирішення етично складних ситуацій морального вибору, які виникають у процесі юридичної діяльності.

Лише повна реалізація цих напрямів дозволить, в певній мірі, підвищити рівень підготовки юридичними учбовими закладами спеціалістів належної кваліфікації для усіх сфер життєдіяльності держави [4].

В цілому, сучасний етап розвитку освіти вимагає радикальних змін у навчально-виховному процесі ВНЗ, використання в інноваційній діяльності викладача таких технологій, методів, засобів, які б сприяли реалізації інтелектуально-духовного та фахового потенціалу студентів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про вищу освіту [Електронний ресурс]: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-УІІ. – Електрон. дан. (6 файлів). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.

2. Косий М. Юридична освіта в Україні потребує негайної реформи: Матеріали круглого столу [Текст] / М. Косий // *Голос України*. – 2008. – №228. - 28 листопада. – С.4-5.

3. Distance Education for the Information Society: Policies, Pedagogy and Professional Development. Analytical Survey. ІІТЕ UNESCO, 2000 [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.ru.iite.unesco.org/publications/3214594//>.

4. Подальші шляхи розвитку юридичної освіти // *Юридичний вісник України*. - 2007. - № 39. – С. 1-12.

